

BiebPanel Rapportage de Bibliotheek Bollenstreek

Onderzoek 3-2013: de Toekomst van de bibliotheek

Het onderzoek geeft inzicht in de ideeën en wensen die klanten hebben met betrekking tot de toekomst van de bibliotheek.

Dit onderzoek heeft plaatsgevonden van 19 september t/m 9 oktober 2013.

Steekproefopbouw

De respons voor de Bibliotheek Bollenstreek voor dit onderzoek ligt op 56 %. De respons is hiermee iets lager dan het totale BiebPanel (59%) maar beduidend hoger dan bij het vorige onderzoek. Dit onderwerp spreekt waarschijnlijk veel panelleden aan, daarnaast heeft er onlangs ook een update van het totale BiebPanel plaatsgevonden, waarbij de inactieve panelleden zijn verwijderd.

Panelleden bezoeken voornamelijk de vestingen Noordwijk(43%), Oegstgeest(18 %) en Lisse (17 %). Met een gemiddelde leeftijd van 55 jaar zijn de deelnemers van de Bibliotheek Bollenstreek ongeveer even oud als de deelnemers van het totale Panel (54 jaar). Het aandeel mannen ligt met 22 % iets lager dan de 24 % in het totale Panel.

Onderzoek

In dit onderzoek werden de volgende onderwerpen onderzocht:

1. Bestaansrecht van de bibliotheek
2. Toekomstbeeld voor bibliotheken
3. Samenwerkingpartners van bibliotheken
4. VakantieBieb app
5. Lokaal initiatief

Ad. 1 Bestaansrecht bibliotheek

Sommige mensen voorspellen dat de bibliotheek over een aantal jaren niet meer bestaat. De panelleden van de Bibliotheek Bollenstreek geloven daar echter niet in. Acht op de tien panelleden denken dat de openbare bibliotheek er in 2023 nog is, 15% weet het niet en 6% verwacht dat de bibliotheek dan niet meer bestaat.

Wat moeten de bibliotheken in Nederland doen om te kunnen voortbestaan? Van de panelleden heeft 78% een suggestie gegeven. Veel panelleden benadrukken dat het uitlenen van boeken en leesbevordering voor hen de kerntaken van de bibliotheek zijn en dat de bibliotheek daarop moet blijven focussen. Tegelijkertijd geven panelleden aan het belangrijk te vinden dat de bibliotheek met de tijd meegaat en op nieuwe ontwikkelingen inspeelt door de inzet van digitalisering en nieuwe media in het algemeen, en een aanbod van e-Books in het bijzonder. Het profileren van de bibliotheek als verblijfsplaats, plek om te werken en studeren of elkaar ontmoeten worden vaak genoemd.

Net als nu verwachten panelleden dat over 10 jaar het lenen van fysieke boeken nog steeds de belangrijkste reden is om lid te zijn van de bibliotheek (83%). Zes op de tien panelleden verwachten ook dat rondsnoeven /inspiratie opdoen en het steunen van de bibliotheek 'omdat het belangrijk is dat de bibliotheek blijft bestaan' reden zal zijn om lid te blijven. Het goedkoop kunnen lenen van e-Books en het kunnen lezen van kranten en tijdschriften en kranten in de bibliotheek wordt door ongeveer de helft genoemd als reden om lid te willen blijven.

Leden van het Bibliotheek Bollenstreek panel melden vaker over 10 jaar lid te willen zijn om kranten en tijdschriften te kunnen lezen, maar minder vaak om (goedkoop) andere materialen te kunnen lenen zoals cd's, dvd's, luisterboeken, en om in de bibliotheek te werken bv als zzp-er. Panelleden gaan er vooralsnog niet van uit dat over 10 jaar de uitlening van e-Books belangrijker dan zijn als papieren boeken. Dit geldt voor alle leeftijdsgroepen, maar e-Books worden door de groep tussen 36 en 55 het meest van belang geacht. Opvallend is ook dat ouderen vaker denken in 2013 nog lid te zijn om kranten en tijdschriften te kunnen lezen in de bibliotheek.

Ad.2 Toekomstbeeld voor bibliotheken

Panelleden kregen de keuze uit 4 scenario's waarbij de bibliotheek zich het meest op zou moeten richten.

- Ontmoeting en samenwerking
- Informatie en kennis
- Leren en educatie
- Verblijf en comfort

Een ruime meerderheid sprak een voorkeur zich uit voor 'Leren en educatie' en 'Kennis en informatie'. Daarna volgt 'Verblijf en comfort'. Zes op de tien panelleden vonden dit een wenselijk scenario. Vier op de tien panelleden kozen voor 'Ontmoeting en samenwerking' als goede focus voor de bibliotheek.

In het panel van de Bibliotheek Bollenstreek is iets meer belangstelling voor "Ontmoeting en samenwerking" dan in het totale panel.

Ad. 3 Samenwerkingspartners van de bibliotheek

Naast de inhoudelijke focus konden leden ook aangeven welke vorm ze hopen dat de bibliotheek in de toekomst zal hebben. Zijn alle bibliotheekgebouwen verdwenen en is er alleen nog één grote digitale bibliotheek? Of zijn er nog wel bibliotheekgebouwen, maar vindt je dat alleen nog beeldschermen en eReaders? Zie je alleen nog fysieke bibliotheken in scholen, of juist op verschillende plekken in de maatschappij, samen met andere organisaties? Of verandert er weinig?

Ruim een derde hoopt dat er niet veel zal veranderen, een derde is hierover neutraal en drie op de tien panelleden hopen juist dat er wel zaken veranderd zullen zijn over 10 jaar. De meeste panelleden (57%) hopen dat de bibliotheek intensieve samenwerking aangaat en het pand zal delen met andere organisaties. Over de andere ideeën zijn de panelleden minder enthousiast. Slechts een enkeling hoort dat er alleen nog bibliotheken in scholen zijn of dat er alleen nog een digitale bibliotheek is. Ook het concept van een bibliotheek zonder kasten en boeken maar met beeldschermen en eReaders wordt maar door een kleine minderheid (8%) wenselijk geacht. In het panel van de Bibliotheek Bollenstreek vinden leden het iets minder wenselijk dat de bibliotheek een ruimte deelt met andere organisaties. Opvallend is dat de jongere groep iets vaker dan de oudere groepen hoopt dat er weinig zal veranderen.

Ad.4 Bibliotheekconcepten

Van welke alternatieven voor een reguliere bibliotheekvestiging zouden panelleden het liefst gebruik willen maken? Er werden verschillende oude en nieuwe concepten voorgelegd. Leden van het Bibliotheek Bollenstreek panel hadden de volgende voorkeur.

- Bemande servicepunten met een kleine collectie en beperkte openingstijden,
- Onbemande servicepunten met een kleine collectie en ruime openingstijden

- Afhaalpunten waar je van te voren gereserveerde boeken kunt afhalen
Zes op de tien panelleden zouden zeker of waarschijnlijk gebruik willen maken van een bemand servicepunt en de helft van een onbemand servicepunt. Ongeveer vier op de tien panelleden zouden gebruik maken van een afhaalpunt of een bibliobus.

Slechts drie op de biebpanelleden zouden zeker of waarschijnlijk gebruik willen maken van een boekenautomaat met een beperkt aantal (populaire) boeken die bibliotheekleden op elk gewenst moment kunnen "trekken".

Voor een kwart zou een bibliotheek op een basisschool met een jeugdcollectie en een kleine afdeling voor volwassenen een alternatief zijn. Een zesde zou gebruik willen maken van een bibliotheek op een station.

Dit onderzoek laat een aantal verschillen zien als naar leeftijd wordt gekeken. Over het algemeen hechten ouderen (55 +) meer belang aan de aanwezigheid van medewerkers dan jongeren. Daarnaast hebben ook jongeren (16-35 jaar) veel meer animo voor een bibliotheek op het station.

Ad. 5 Samenwerkingspartners

De top 5 van samenwerkingspartners:

1. Kunstuitleen
2. Kunst- en cultuurcentrum
3. Buurthuis/wijkcentrum
4. Volksuniversiteit
5. Boekwinkel

In vergelijking met het totale panel kiezen leden van de Bibliotheek Bollenstreek vaker voor samenwerking met een volksuniversiteit. Juist minder vaak wordt gekozen voor samenwerking met een regionaal archief, een muziekschool, VVV en horeca.

VakantieBieb app

Deze zomer is via de Nederlandse bibliotheken de VakantieBieb app gelanceerd. Via deze app kan iedereen tijdens de vakanties gratis een aantal populaire eBooks downloaden. Deze app is maar bij een deel van de panelleden bekend. Ruim een derde van de panelleden heeft van de VakantieBieb gehoord, 12% heeft de app daadwerkelijk gedownload. De panelleden van de Bibliotheek Bollenstreek hebben vaker dan panelleden van het totale panel van de VakantieBieb app gehoord. Ruim vier op de tien panelleden vinden de app aansprekend, net als in het totale panel. Relatief veel panelleden oordelen neutraal.

Lokaal idee

In dit onderzoek was plaats voor een lokaal idee voor panelleden. De Bibliotheek Bollenstreek heeft het volgende initiatief aan panelleden voorgelegd.

De Bibliotheek Bollenstreek wil graag de band met de lokale bevolking versterken. Met ingang van 2014 gaan wij ook vrijwilligers inzetten. Op die manier willen we, met vrijwilligers én met professionele beroepskrachten, de dienstverlening van de bibliotheek uitbreiden en/of versterken. En zo nóg beter aansluiten op de vraag van onze klanten.

Van de panelleden vindt 57% van de panelleden dit een aantrekkelijk idee. Panelleden zijn vooral positief over dit initiatief omdat ze denken dat met de inzet van vrijwilligers de kans op het voortbestaan van de bibliotheek wordt vergroot.

Daarnaast zijn zij van mening dat de betrokkenheid van de lokale bevolking met de bibliotheek door dit initiatief zal toenemen. Minder positieve reacties komen van panelleden van de Bibliotheek Bollenstreek die aangeven liever te worden geholpen door een gekwalificeerde bibliotheekmedewerker dan door een vrijwilliger.

Aan de slag met de resultaten

Dit onderzoek gaat over een wat abstracter onderwerp maar het onderwerp sprak de panelleden erg aan. De resultaten zijn weliswaar minder concreet toepasbaar maar geeft wel inzicht in de verwachtingen van de panelleden over de bibliotheek van de toekomst. De overgrote meerderheid heeft vertrouwen in het voortbestaan van de Bibliotheek in de toekomst. Panelleden willen dat de bibliotheek blijft focussen op de basisfuncties boeken uitlenen en leesbevordering. Daarnaast geeft men aan dat er ook aandacht moet zijn voor het verbeteren van de verblijf- en ontmoetingsfunctie, eBooks en nieuwe media. De genoemde punten hebben de volle aandacht van de organisatie:

- Waar mogelijk investeren we in het verbeteren van de verblijf- en ontmoetingsfunctie van de bibliotheek. In bijna alle vestigingen is de inrichting gemoderniseerd en de verblijfsfunctie verbeterd. De ruimten in de bibliotheek worden ook vaker verhuurd aan derden.
- Het aantrekkelijk presenteren van de collectie om te inspireren en verleiden heeft blijvende aandacht. Waar mogelijk wordt ook de kastplaatsing en bewegwijzering verbeterd.
- Het ontwikkelen van de digitale bibliotheek en mediawijsheid zijn belangrijke speerpunten van de Bibliotheek Bollenstreek. Landelijk is een e-Bookplatform ontwikkeld dat de uitlening van e-books mogelijk maakt voor bibliotheken in Nederland. De lancering van deze nieuwe dienstverlening was 21 januari jl. Het aanbod e-books zal gestaag groeien.
- Het scholingsaanbod op het gebied van digitale vaardigheden en mediawijsheid wordt elk jaar aangepast aan de vraag. De cursus ComputerWijs voor mensen met een laag instapniveau wordt meerdere malen aangeboden en ook op locatie gegeven. De introductie van een Digitaal Café is ons antwoord op een groeiende vraag. Bij dit wekelijkse digitale spreekuur kunnen leden van alle vestigingen terecht met digitale vragen. Het uitlenen van e-books is aanleiding voor een nieuw aanbod " e-books en digitaal lezen" op 13 februari as. Deze workshop voor medewerkers en lezing met doorlopende demonstratie voor leden en niet leden is bedoeld om de kennis over digitaal lezen en e-books te vergroten.
- Zes op de tien panelleden denkt over 10 jaar nog lid te zijn van de bibliotheek omdat zij het belangrijk vinden dat de bibliotheek blijft bestaan. De bibliotheek zet trouwe leden graag in als ambassadeurs. Met ingang van 2014 worden vrijwilligers ingezet om de band met de lokale bevolking te versterken en uitbreiding van openingsuren mogelijk te maken. Dit onderzoek vond plaats voor de introductie van de vrijwilligers in de vestigingen.
- Mogelijkheden om crowdfunding voor de bibliotheek in te zetten worden onderzocht. Om belangrijke projecten mogelijk te maken worden alternatieve financieringsbronnen ingezet.